

РОЗВИТОК РИНКУ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

¹Вінницький національний технічний університет²Київський національний торговельно-економічний університет**Анотація**

На основі аналізу структури і динаміки економіки України за видами економічної діяльності виявлено тенденцію збільшення питомої ваги сфери послуг. Зроблено висновок щодо впливу структури економіки та якості економічних інститутів на формування постіндустріального суспільства та економічний розвиток.

Ключові слова: послуги; сфера послуг; структура економіки; постіндустріальне суспільство.

DEVELOPMENT OF THE SERVICES MARKET IN UKRAINE

Abstract

The trend to increase the share of services in the Ukrainian economy has been revealed. The influence of the structure of the economy and the quality of economic institutions on the formation of a post-industrial society and economic development are revealed.

Keywords: services; service sector; economic structure; post-industrial society.

Показники динаміки та зміни структури економіки є індикаторами економічного розвитку. Відповідно до теорії постіндустріального суспільства одним із прогресивних структурних змін є збільшення частки послуг у ВВП, тобто третинний сектор є одним із індикаторів суспільного розвитку. На думку автора концепції постіндустріального суспільства Д. Белла прогрес суспільства визначається розвитком інтелектуального капіталу. Структура світового ВВП характеризується значною перевагою сфери послуг (більше 60%), а сільське, лісове та рибне господарство, добувна промисловість, так званий первинний сектор, має питому вагу лише 6%, переробна промисловість та будівництво (вторинний сектор) – більше 30%. Високий відсоток (біля 80) у структурі ВВП у Франції, США (79,7%), у Бельгії (77,7%) та інших розвинутих країнах [1].

Аналогічна динаміка зростання вагомості сфери послуг у ВВП спостерігається і в Україні (таблиця 1).

Таблиця 1

Структура економіки України за видами економічної діяльності, відсотків у ВВП [2]

Види економічної діяльності	2000 р.	2016 р.	2020 р.
Сільське, лісове та рибне господарство	14,0	11,7	9,3
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	4,2	5,5	4,5
Переробна промисловість	17,4	12,2	10,1
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	5,7	3,1	3,3
Будівництво	3,5	2,0	2,9
Оптово-роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	8,4	13,3	13,9
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	9,0	6,6	6,3
Інформація та телекомунікації	2,8	3,7	5,0
Фінансова та страхова діяльність	1,9	2,7	3,2
Операції з нерухомим майном	3,7	6,1	6,4
Професійна, наукова та технічна діяльність	1,3	2,9	3,3
Державне управління і оборона, обов'язкове соціальне страхування	3,8	5,2	7,2
Освіта	4,1	3,7	4,3
Охорона здоров'я та соціальна допомога	2,4	2,5	2,7

За даними Державної служби статистики [2] за 20 років з 2000 року до 2020 року первинний сектор знизив свою долю з 18,2 відсотків до 13, 8 відсотків, тобто на 5,6 відсоткових пункти.

Знизилась доля і вторинного сектора, зокрема, переробної промисловості з 17,4 до 10, 1, будівництва - з 3,5 до 2,9 відсотків. Напртивгагу, практично всі види послуг зросли. Най більшу питому вагу займає торгівля (зростання на 5,5 відсоткових пункти).

Звичайно, така динаміка не свідчить про зменшення значення сільського господарства і переробної промисловості в економіці України, а лише про випереджальні темпи зростання сфери погслуг, а отже, формування постіндустріального суспільства.

Сьогодні науковці висловлюють думку щодо виділення четвертинного сектора (інтелектуальні послуги: наукові дослідження, інформаційні технології) [3], питома вага яких в Україні також зростає. Так, послуги інформації і телекомунікації за 20 років зросли з 2,8 до 5 відсотків, освіта – з 4,1 до 4,3, професійна, наукова та технічна діяльність - більш ніж удвічі, з 1,3 до 3,3%.

На превеликий жаль, сьогодні в умовах війни в результаті агресії росії суттєвих втрат зазнає економіка України, в тому числі сфера послуг. Війна порушила природні тенденції розвитку економіки. Пріоритетними сферами стають державне військове управління та оборона, охорона здоров'я та соціальна допомога, ремонтна, поштова та кур'єрська діяльність, волонтерські послуги [1]. Після перемоги значного імпульсу набуде добувна промисловість, будівництво, оптово-роздрібна торгівля та інші види послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мороз О. О. Тенденції сфери послуг в Україні. Тези XLVI Науково-технічної конференції підрозділів Вінницького національного технічного розвитку університету (2017) [Вінницький національний технічний університет, 23.03.2018 – 25.03.2018]
2. Послуги. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
3. Бицюра Ю. Структурні зрушення в економіці Європейських країн / Ю.Бицюра // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. - 2016. - №3. - С.59-71.
4. Ангелко І., Самогій Н., Лех Г. Сучасні тенденції розвитку сфери послуг в Україні Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 3. С 187-191.

Мороз Олена Омелянівна - д-р екон. наук, завідувач кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Белінська Світлана Омелянівна - д-р техн. наук, професор кафедри товарознавства, управління безпечністю та якістю, Державний торговельно-економічний університет, Київ,

Moroz Olena O., Dr. Sc. (Econ.), Professor, Head of the Department of Entrepreneurship and Financial Activity, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsia

Belinska Svitlana O. - Dr. Tech. Sciences, Professor of Commodity Science, Safety and Quality Management, State University of Trade and Economics, Kyiv